

Conversació de Madrid

—Ja hi tornem a ésser?

—Sí, senyor. Ja hi tornem a ésser!

—A Madrid, per molt temps?

—Per tot l'any, ai las!, probablement...

—Ho ha trobat molt canviat?

—Molt. Aquest estiu ha estat un estiu d'una fermentació fantàstica, inenarrable. Els esperits han treballat en profunditat. El Madrid d'avui és molt diferent del Madrid del mes de juny passat.

—¿Es refereix a què ha variat la cara urbana de la capital de la República?

—No, senyor. No veig cap canvi ni en les cases ni en els carrers. Tot està igual. Els negocis estan en un estat de marasme tal, que és ben difícil, ara com ara, de suposar que s'ha fet res de nou durant l'estiu. El que és diferent és la cara de la gent.

—No ho comprenc...

—Es una mica difícil d'explicar-li. Madrid ha reaccionat, comença a reaccionar visiblement. És una ciutat més brillant que dos anys enrera. La gent comença de perdre el pànic de què estigué plena fa uns mesos. Comença a sortir. Es veu, es comença de veure alguna persona vestida al carrer. No hi ha tanta tristesa. La gent, tota mena de gent, ja no es dona vergonya de sortir al carrer. La ciutat va millor, hi ha un inici d'activitat, un inici petit, si vostè vol, però cert. I és que el pesombre revolucionari es va esvaint.

—Així passarem un bon hivern...

—Un bon hivern! Passaran molts anys abans no veurem un bon hivern. Hi ha coses que han estat destruïdes — l'humor de la gent, per exemple; la iniciativa individual, per posar-li un altre exemple — que no es podran pas arranjar amb la rapidesa que hom voldria. Això és qüestió de temps. Aquest hivern, ja que vostè en parla, em sembla que no serà pas, específicament parlant, un bon hivern. Ens trobem davant d'una temporada política considerada per tothom d'una complexitat tal, que serà difícil de tenir-hi un moment de pau i de tranquil·litat. Serà un hivern d'una saturació política extraordinària, i tothom sap que quan un poble parla exageradament de política, és que hi ha alguna roda que no funciona, que hi ha quelcom que no marxa bé.

—De tota manera, ho passarem...

—Home, és clar! No hi haurà més remei. No hi ha res etern. És clar que períodes com els que vivim hom desitjaria passarlos en països que presentessin compensacions. No cal oblidar, en efecte, que en els períodes més agres de la Revolució francesa, hom podia menjar a París, als restaurants del Palais Royal, a preus irrisoris — hi havia inflació — plats exquisits. A Madrid volen fer la revolució i donen com a compensació, als espectadors, el cocido castellà, el repollo i la olla podrida. Què vol que li digui? Em sembla que no juguem prou net. El repollo, segons el senyor Tries i Giró, que fou catedràtic de Barcelona i pare del meu illustre amic el diputat Josep M. Tries, té una ascendència que arriba a Felip IV. Malgrat la seva venerable antiguitat, el repollo no acaba d'ésser un plat decent.

—De manera, doncs, que vostè és més partidari de la bona cuina que de la revolució...

—Sí, senyor. Jo prefereixo — i perdoni

CATALUNYA MONUMENTAL I PINTORESCA

Lleida, en començar la centúria passada. La petita ciutat, closa dins les muralles, no deixa sospitar l'extraordinària creixença que ha experimentat modernament. Un pujol, on s'alça la Catedral vella, és voltat avui de barriades espesseïdes. Només la vella Seu segueix, com aleshores, isolada i vexada, esperant el dia de la seva redempció monumental

(Reproducció facilitada per l'Arxiu Històric de la ciutat)

LA SETMANA POLITICA

* Diumenge passat va celebrar-se al Palau de Belles Arts «l'acte d'adhesió» a l'actuació del policia senyor Badia. Es tractava d'homenatjar-lo per haver detingut al magistrat senyor Sancho després dels incidents que es produïren a l'Audiència amb motiu de la vista del procés seguit contra l'advocat senyor Xammar. A conseqüència de la detenció del senyor Sancho, el senyor Badia hagué d'ésser destituït pel Govern de la Generalitat per a donar satisfacció al Govern de la República, i més tard ha estat processat. Tots aquests antecedents no van impedir que tota l'Esquerra, tant l'Estat Català, al qual pertany el policia senyor Badia, com el grup Companys, assistís a l'acte de Belles Arts, que fou presidit pel President de la Generalitat.

* Dijous, a la matinada, va morir a Barcelona l'ex-ministre del Govern Azaña, senyor Jaume Carner i Romeu.

* Divendres, al vespre, el senyor Cambó va pronunciar al Palau de la Música Catalana la conferència que tanta expectació havia suscitat en tots els medis polítics. El senyor Cambó desenvolupà el tema anunciat: «La po-

el to de la frase — més la cuina amb revolució que la revolució sense cuina...

—Això podria ésser el primer postulat d'un programa d'esquerreres.

—Serà el postulat de les esquerreres d'ací a trenta anys. Ja veu si anem fins...

JOSEP PLA

sició de Lliga Catalana dintre la política catalana i la política general espanyola». L'interès desvetllat per l'anunci de la conferència fou superat per la realitat. Els que escoltaren la docta paraula del senyor Cambó — i es pot dir que foren tots els catalans gràcies a la ràdio — comprovaren que davant els greus conflictes actualment plantejats a Catalunya i a la resta d'Espanya, Lliga Catalana, sense apartar-se en res del seu ideari polític, pot trobar les millors solucions als problemes que preocupen avui dia a tota l'opinió.

* Diumenge passat el President de la República pronuncià un important discurs al Teatre Calderon, de Valladolid, amb motiu de l'obertura del Congrés Nacional de Regadius. Tant el senyor Samper, com el líders dels partits de dreta, varen fer grans elogis del discurs presidencial, però, en ésser publicat el text, el discurs va donar lloc a interpretacions divergents segons el partit que les comentava, car cada un d'ells els podia acomodar a les seves necessitats.

* El Jutge especial, senyor Alarcon, que entén en el sumari obert per les troballes d'armes, ha seguit actuant i ordenant registres arreu d'Espanya. Aquests registres únicament han donat resultats positius a Monforte (Galícia), on es descobrí un important dipòsit de materials explosius. El Govern de la República ha demostrat desigs de facilitar la tasca del Jutge especial i la Junta de Seguretat de Catalunya ha realitzat una reunió per a veure si s'ex-

tenien a Catalunya les facilitats que el Govern ha donat a la resta d'Espanya per l'actuació del senyor Alarcon.

* Demà, dilluns, d'acord amb el que marca la Constitució, s'obriran les Corts de la República. Hom creu imminent la crisi ministerial, ja que els partits que votaren la confiança al Govern Samper han manifestat que el Govern no s'havia portat com ells volien i per aquest motiu retiraven la confiança que havien votat. Són molts els comentaris que es fan al voltant de la solució que es donarà a la crisi aquesta. A hores d'ara, però, ningú coneix qui serà la persona que el President de la República designarà per ocupar la presidència del Govern que es formi.

* La quinzena Assemblea de la Lliga de Nacions ha donat les seves tasques per acabades. De la reunió d'enguany s'ha de remarcar, principalment, el fet de l'entrada dels Soviets a l'organisme de Ginebra. Ultra la U. R. S. S. l'Afganistan també ha estat acceptat membre de la Lliga de Nacions. La presència dels Soviets a Ginebra, degut sobretot als esforços que han realitzat els polítics francesos, no pot compensar l'absència del Japó, Alemanya i dels Estats Units de l'organisme ideat per Wilson.

CAMILLE PISSARRO I ALFRED SISLEY

per Rafael Benet

Vull cloure aquest petit cicle dels meus clàssics amb els noms de Pissarro i Sisley, petits grans mestres de l'impressionisme. Ni l'un ni l'altre inventaren res: seguien amb sensibilitat original — amb visió i sentiment propis — la correntia impressionista.

Camille Pissarro era de raça jueva, nasqué en 1830 i morí en 1903. Tenia, per tant, deu anys més que Claude Monet i no es va agregar al moviment del «ple aire» fins l'any 1871. El crític i marxant Adolphe Basler, jueu com Pissarro, parla d'aquest amb veritable tendresa i diu que el seu paper entre els grans pintors no ha estat encara netament definit.

Pintor de la natura agreste i de la vida rústica, ha estat considerat sovint com a usurpador de la primogenitura de Jean François Millet, però aquesta acusació únicament pot ésser feta per esperits superficials. Pissarro no volgué mai ajuntar a la poesia natural dels seus temes transcendentalismes rafaelescos. Baudelaire ja digué, parlant dels pagesos de Millet, que tots els seus petits pàries tenen una pretensió filosòfica, melancòlica i rafaelesca. Aquest infortuni, en la pintura de F. Millet, desacredità les belles qualitats que atreuen tot seguit els esguards.

El Pissarro rústec, és sempre més íntim, més natural, més senzill que Millet. Els seus éssers camperols no declamen mai.

Però aquest aspecte rural de Pissarro no és pas l'únic del mestre. Ell assaja tots els gèneres. Féu paisatges rurals, però pintà també els boulevards i places de París, els ponts per on s'escolen els rius urbans, i també nus i retrats. Tot ho pintà amb la tècnica i la paleta impressionistes.

La valor més atraient és el seu lirisme enternit jugant sempre amb el seu naturalisme robust. Com fa notar Basler, pintà tant amb el cor com amb els ulls.

Hom li retreu d'haver imitat, un després de l'altre, Monet, Cézanne i Seurat, després d'haver estat influït en els seus començaments per Courbet i Corot. Esperit inquiet i molt sensible, assajà, en el transcurs de la seva llarga existència, totes les tècniques noves. Com diu Basler, hom no ha comprès que aquest vigilant de la veritat posà aquesta veritat per damunt del seu propi orgull de creador. I Pissarro fou un creador, perquè la seva originalitat estava per sobre de les tècniques, de les recerques i de les troballes. Però la seva lleialtat amb ell mateix li féu practicar certes teories, com el divisionisme sistemàtic de Seurat, però una vegada demostrada llur insuficiència, ell abandonava sistemes i mètodes estranys al seu temperament, per a pintar com els ocells canten.

Camille Pissarro fou, com Degas, un esperit qui estimà el talent dels nou-vinguts a la palestra. No tingué mai gelosia dels joves, sinó que es complagué marxant amb ells. Per això fou el primer mestre de Gauguin i l'amic de Van Gogh. Aquest darrer trobà, gràcies a la sollicitud de Pissarro, en sortir de l'hospital de Sant Remy, un asil acollidor a casa el Dr. Gachet. Per això el mestre holandès anomenava Camille nostre Père à tous.

Figura simpàtica de l'art contemporani, la posteritat li guarda un dels bons llocs.

L'altra figura de l'impressionisme francès fou Alfred Sisley, que nasqué en 1830 i morí en 1903. Fou de tots els impressionistes el més delicat, deixant a part Berthe Morizot. Aquest sí que podia dir sempre *Je peins comme l'oiseau chante*. Tingué més sentiment que el propi Monet. Fou únicament paisatgista: sabé donar — com diu Woermann —, amb els mitjans propis de l'impressionisme, coherència formidable i suavitat gairebé de somni a les més senzilles vistes de cases de camp, carrers de vilatge o riberes de riu. Tant com els encisos de l'aire humit, sabé traduir l'encís de la neu i de l'aigua. Li plaïen els paisatges hivernals i llurs coloracions nacarades. La seva paleta perlirada, traduí magistralment l'encís del gebrès dels camins i dels prats i la humitat dels camps. El seu art és, però, sempre diàfan. Més que a Eugène Boudin li és escaient el qualificatiu de *le roi des ciels* que li havia donat Corot. Els cels de Sisley són una meravella.

Molt menys recercador que Monet, molt

menys inquiet que Pissarro, Alfred Sisley féu el seu camí dintre les troballes de l'impressionisme, sense davallar mai a l'anàlisi per sistema, la qual cosa tan agradà al mestre de Giverny, sobretot en les seves sèries de *Meules*, *Peupliers*, *Cathédrales* i *Nymphéas*. Fou abans que tot un inspirat; i, àdhuc sotmetent-se sovint a disciplines benfactores, no deixà mai d'enternir-se amb els espectacles de la natura.

Després d'aquests grans mestres de l'impressionisme, la pintura de tot el món fou transformada. Segons el mot de Puvis de Chavannes, l'impressionisme havia netejat la paleta abans de l'hora del treball. La química havia ajudat molt els artistes, ja que els laboratoris havien fet possible l'eixamplament de la pobra paleta d'antany. L'esclat dels nous colors havia fet possible l'iris dels nous quadros. Però alguns d'aquests mestres que havien fet gustar l'acidesa dels seus colorits en les teles encara fresques, per llur descurança tècnica moltes de llurs obres s'han ensombreit i engroguit a través dels temps.

Malgrat tot, la lliçó colorística de l'impressionisme no pot ésser desconeuda avui per cap home sincer i sensible. El fauisme, en el fons, ha estat una derivació colorística de l'impressionisme.

Si algunes figures posteriors a Monet reaccionaren contra el gran moviment colorístic, fou perquè aquest es vulgaritzà per tot el món, esdevenint sovint un nou poncif en mans insensibles.

La pintura arreu esdevingué clara, de la mateixa manera que abans era bituminosa. Les sistematitzacions colorístiques dels neoimpressionistes portaren la pintura a una

Alfred Sisley

«El repós a les vores del rierob»

París. — Museu de les Arts Decoratives

(Collecció Moreau)

nova convenció. Degas — el rondinaire empedernit —, que assistí bon xic allunyat al desenvolupament colorístic, en veure que fins els acadèmics més contraris al moviment havien renovat llurs fórmules, digué un dia: *Ens afusellen, però ens escorcollen*. I un altre dia deia davant de la claredat colorística de les paletes més vulgars: *La pintura fou primerament café, després café amb llet i després llet sola*.

Però darrera de Manet, Renoir, Degas,

Monet, Sisley i Pissarro, la pintura francesa ha sofert un gran col·lapse. Avui, després de moltes provatures encisadores, es parla molt de reprendre la tradició de la matèria, que fou tant la que inriquiren Courbet i Corot, com la enriquiren els impressionistes.

Potser serem els catalans d'avui els que, a través dels francesos del dinovè, sabrem conservar i fer treballar el gran tresor de Venècia. Déu ho vulgui. Les probabilitats hi són.

LA CAVALCADA DELS PECATS CABDALS

per Manuel de Montoliu

Si algun llibre notable de la literatura espanyola no ha estat encara estudiat com es mereix, és sens dubte aquell que fou considerat per Chopenhauer com un dels millors llibres del món: el «Críticón» del P. Baltasar Gracián. En la seva composició hom no sap què admirar més: l'enginy excepcional del pensament i la força plasmadora de mites i alegories intel·lectuals de profunda significació, o bé l'erudició prodigiosa i la lectura immensa que la seva composició pressuposa, talment que l'estudi de les fonts innombrables en les quals begué l'autor d'aquelles pàgines és una tasca formidable que fins ara ha fet recular els crítics, erudits i historiadors que s'han consagrat a l'estudi del gran escriptor aragonès. Consta per diversos tertimonis que Gracián fou home d'insaciable i variadíssima lectura; i la seva memòria aboca —després d'haver-les elaborades en el motlle del seu geni peculiar— un doll inestroncable d'idees, exemples, sentències i anècdotes recollides per ell en les pàgines dels llibres que sense repòs ni interrupció passaven per les seves mans i engolien els seus ulls sempre àvids de meravelles intel·lectuals.

Un dels passatges més famosos d'«El Críticón» és el capítol que clou la primera part, que porta per títol «La feria de todo el mundo», en el qual llegim aquella esplèndida faula de l'evasió dels pecats cabdals, escàpols de la cavorca en la qual Déu havia tancat tots els mals del món. El primer pecat cabdal al qual Gracián segueix el rastre en la seva volada a la Terra, és la Supèrbia. I la Supèrbia cau definitivament a Espanya. «Allí vive y allí reina... el lucir, el campear, el alabarse... la gravedad, el fausto, el brío...» En aquest capítol l'autor respira el pessimisme amarg que exhalava l'estat lamentable de l'economia d'Espanya, com a conseqüència del desequilibri produït per l'entrada de les grans riqueses de l'Amèrica. A aquest propòsit Gracián traça amb una fina perspicàcia i una aguda intenció satírica la visió depriment

de l'enfonsada econòmica espanyola. «Los franceses, diu, se quejan de que la fortuna no les haya dado América. Pero se engañan. ¿Qué Indias para Francia como la misma España?... ¿Lo que los españoles ejecutan con los indios, no lo desquitaris vosotros con los españoles?... Los españoles son vuestros indios... Los españoles brindan flotas de oro y plata a la sed de todo el mundo.»

L'anàlisi del caràcter dels diferents pobles d'Europa que trobem en aquest capítol del llibre de Gracián en forma paradoxal i akegòrica, l'imità l'autor aragonès de la quarta part del «Satyricon» de l'anglès Barclay (1603). L'Orgull que ha vingut a raure a Espanya infon als espanyols un olímpic menyspreu envers el Treball. Gracián fa dir a un espanyol, parlant amb un italià, que en la seva pàtria tots són nobles l'italià, al qual Gracián fa parlar en un graciós llenguatge macarrònic, observa: «Signori, ¿in Ispagna quien guarda la pécora? —Anda, li respon l'espanyol, que en España no hay bestias ni hay vulgo como en las demás naciones.»

A França va caure la Cobdícia. Gracián fa a aquest propòsit agudes i gracioses observacions. El vulgus, la massa a França és un model de cultura i de galanteria. El caràcter francès és agradable, però lleuger, inquiet i bel·licós. Gracián els defineix com «los duendes de Europa en mar y tierra». Són vius i enginyosos, però sense fons. «No hay tontos en Francia; pero mediocres; corteses, pero de poca fe.» Finalment, els llança amb to sentencios aquesta greu acusació: «El primer día són esclavos; pero el segundo, amos; el tercero, tiranos insubribles.»

A Itàlia en el repartiment dels pecats cabdals li toca en sort l'Engany. Els italians en l'època de Gracián passaven per tot Europa com a mestres de l'astúcia. Itàlia era sobretot la pàtria de Maquiavel, la terra clàssica de la diplomàcia, en tot el sentit pejoratiu del mot. Gracián presenta

el caràcter italià com una original barreja d'astúcia i droperia. Un italià que circula pel llibre de Gracián, finament caricaturitzat, i que l'autor anomena «el bel poltrone», dona en llenguatge macarrònic aquests savis consells: «Ora va de regala, atenzione. No pillar fastidio di niente... Cena poco, usa el foco, in testa capelo, e poqui pensieri en el cerbelo. O la bela cosa!»

El pecat de la Gola és el que caracteritza els alemanys. Heus ací algunes de les gracioses observacions que fa Gracián sobre la incontinença en el beure que distingeix els fills de Germània: «Y aunque algunos alemanes no se han emborrachado sino una sola vez, pero les ha durado toda la vida.» «Un alemán sobrio, se le puede contar como un prodigio.» «Son corpulentos, pero sin alma; bravos, pero feroces; hermosos, pero nada de bizarros; tienen la sutileza en los dedos, pero no en el cerebro.»

Gracián fa caure la Ira a l'Àfrica («Pasó al Africa... gustando vivir entre alarbes i entre fieras»). «La Inconstancia aportó a Inglaterra, la Simplicidad a Polonia, la Infidelidad a Grécia... la Atrocidad a Suecia, la Injusticia a la Tartaria, las Delicias a la Persia, la Cobardía a la China, la Temeridad al Japon.» L'observació de Gracián sobre la Peresa, és enginyosa. «La Pereza aun esta vez llegó tarde, y hallándolo todo embarrado, hubo de pasar a la América a morar entre los indios.» L'únic pecat que resta encara per a naturalitzar en algun país, després d'aquesta llarga llista, és la Luxúria. Gracián, amb una notable penetració psicològica resol la destinació d'aquest vici en la següent forma: «La Lujuria... como tan grande y tan poderosa, pareciéndole corta una sola provincia, se extendió por todo el mundo, ocupándolo de cabo a cabo. Concertóse con los demás vicios, aviniéndose tanto con ellos, que en todas partes está tan valida, que no es fácil averiguar en cuál más. Todo lo llena y todo lo inficiona.»

Tal és la famosa cavalcada dels pecats cabdals, que és una de les mil i una delícies del «Críticón».

SI SOU SERVIT...

LA I SETMANA GASTRONOMICA CATALANA

EN BELLATAULA TROBA'S BON PUNT ESTRATEGIC

per Lluís Bertran i Pijoan

Diu que els anglesos tenen quatre punts bàsics en la seva vida: el Parlament, la Flota, Shakespeare... i la Gastronomia. El Parlament britànic és aquell temple d'on ha sortit una legislació que el món admira; la Flota representa l'orgull i la glòria d'un Imperi damunt totes les aigües; Shakespeare és com la segona Bíblia, les seves paraules són estudiades i comentades una per una, com les del Llibre de l'Esperit Sant: títols, aquests tres, que representen una civilització. Però encara diu que no en tindria prou la Gran Bretanya; hi ha almenys un quart títol molt substancial per a aquell poble capdavanter, i és la bona taula, proveïda a l'estil del país.

Nosaltres, els catalans, hem fet culte de moltes coses, que s'ho mereixen; però, oblidant una vella tradició, potser hem estat una mica deixadots en el menjar. No volem dir que aquí no es mengi com cal i bé; comptem amb cuines suculentes i amb rebosteria de la bona, és cert; comptem amb hostaleria brillant; però, volem dir que no ens hem deixat descaracteritzar un xic? Ens plau de menjar bé, però la nostra taula no peca tal vegada d'anodina? No hem sentit prou l'orgull de la taula catalana; no sols no n'hem sentit l'orgull, sinó que ens n'hem donat vergonya. Sovint ens hem pensat que per a guanyar en distinció havíem de dissimular, arreconar i amagar la taula catalana. Ens creguérem ésser senyors i homes a l'europea, manllevant uns quants noms forasters, i lliurant-nos sense reserves a una anomenada cuina universal.

Ens hem equivocat lamentablement i hem perdut el temps miserablement. Per por de no ésser prou fins hem descatalanitzat la nostra taula, i en el pecat hem trobat la penitència: hem hagut de passar una pila d'anys menjant com qui diu de les sobres dels altres, acontentant-nos d'unes escarrassides deixalles de la cuina universal. I mentre gent viva de fora de casa s'aprofitava de receptes culinàries i de productes d'ací, i ho presentava amb èxit com el més «chic», el «dernier cri» de la gastronomia refinada, valent-se d'un nom pompós.

Algú ha comprès que ha arribat l'hora de rectificar aquesta conducta, d'acabar amb aquest trist provincianisme, reivindicant tota l'excel·lència, tota la dignitat i tota l'elegància de l'exquisidíssima taula nostra. I així és vinguda la felicitat iniciativa de la I Setmana Gastronòmica, una de les coses més ben pensades i més reeixides que haurem vist a Catalunya de molts anys ençà, que ha interessat vivament els catalans, i que ha atret una multitud d'observadors de l'estranger.

A Catalunya comptem amb una abundor de primeres matèries envejable. Diu que els Cardenals del Renaixement es feien proveir a casa nostra per a alguns dels més famosos «boccatto di cardenale»; i també diu que se'n proveïen els romans clàssics per als seus banquets. D'avui mateix, sabem de persones refinadíssimes i elegantíssimes de fora, que s'han decidit a posar residència a Catalunya després d'haver tastat menjars que els féu conèixer alguna mestressa de casa, algun hostal de muntanya o algun mariner. Evidentment, deia un d'aquests, si voleu tenir una Biblioteca formidable com la Vaticana, heu d'anar a la Ciutat del Vaticà; si voleu un Louvre heu d'anar a París, i si necessiteu un British Museum, heu d'anar a Londres; però si

volíeu menjar una pila de coses incomparables i assaborir les delícies d'una taula insospitadament excelsa, heu de viure a Catalunya.

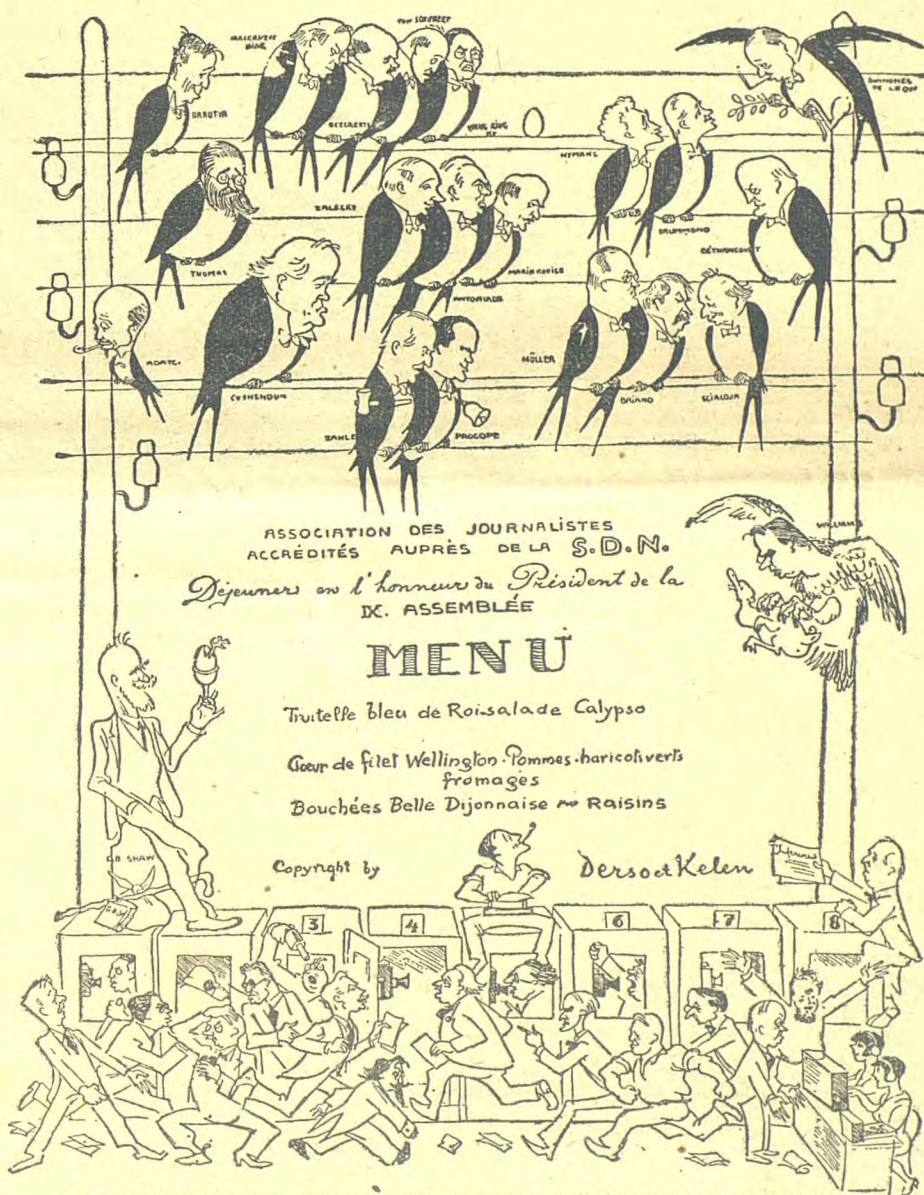
En certa ocasió, segons ens contaren, vingué aquí un vell escocès d'Edimburg, per a recollir dades relatives a la influència de Walter Scott en la literatura catalana. L'escocès, devot de les més altes espiritualitats, era així mateix un enamorat de la bona taula i deia que l'amor a la bona taula constituïa una prova d'espiritualitat i una demostració de sensibilitat refinada i una executòria d'home selecte i civilitzat. Afirmava més: afirmava que la gastronomia de cada poble és un dels índexs més eloqüents de la seva civilització. Formulava la següent sentèn-

cia: digues-me quí menges i et diré què ets. Un dels dies que estigué aquí l'enviat d'Edimburg fou convidat a un dinar d'amics a Badalona. El cuiner els féu un plat que s'anomena «olla», no sense oferir excuses per haver-se atrevit a presentar una menja com aquella, que potser no feia prou senyor. Ara en el fons de les seves paraules, pel to especial amb què les deia, s'endevinava que el cuiner estava segur del seu cop. I així fou; l'escocès, materialment entusiasmada, no parà fins haver obtingut la fórmula de la saborosíssima «olla» (guisat de patates amb peix variat, amb un pensament d'allioli), se la va apuntar, i li ho regregrà sis o set vegades; iteració molt significativa per a un escocès.

Podríem referir moltes anècdotes semblants. Indubtablement, a Catalunya hi ha, en molta part insabut, un veritable tresor de menges, que la I Setmana Gastronòmica Catalana haurà contribuït a fer conèixer, amb satisfacció de tothom i amb positiu guany per a un nombre considerable

gastronomia, donà certes ordres a l'hostal on posava, demanà determinats menjars. En tot fou satisfet; i, de més, li serviren unes maduixes que ell no s'esperava. Després d'haver-ne menjat, digué a un amic nostre: aquesta gent m'ha ben donat una lliçó; les maduixes, que jo no havia demanat, són una menja divina. I en el seu carnet apuntà: «Ripoll, dues coses extraordinàries: Monestir, maduixes».

gany per a un nombre considerable

LES BERGUES GENÈVE LE 10. SEPTEMBRE 1928

L'art del menjar en la solemníssima i internacional Lliga de Nacions

cia: digues-me quí menges i et diré què ets. Un dels dies que estigué aquí l'enviat d'Edimburg fou convidat a un dinar d'amics a Badalona. El cuiner els féu un plat que s'anomena «olla», no sense oferir excuses per haver-se atrevit a presentar una menja com aquella, que potser no feia prou senyor. Ara en el fons de les seves paraules, pel to especial amb què les deia, s'endevinava que el cuiner estava segur del seu cop. I així fou; l'escocès, materialment entusiasmada, no parà fins haver obtingut la fórmula de la saborosíssima «olla» (guisat de patates amb peix variat, amb un pensament d'allioli), se la va apuntar, i li ho regregrà sis o set vegades; iteració molt significativa per a un escocès.

Ens contaren la visita d'un nord-americà. Ripoll, atret per la fama del monestir. Home exigent en estètica i en

de llocs, persones, produccions i indústries. Una manifestació com aquesta (que, per ésser la primera vegada de realitzar-se, té més valor i suposa un esforç considerabilíssim — és de justícia reconèixer-ho i proclamar-ho —) ens farà sortir de moltes rutines. Ens farà conèixer el mapa de Catalunya sota un aspecte poc conegut fins ara. Espectacle sorprenent, gustos a desdir, especialitats, filigranes de mà d'àngel, simfonia de colors i sabors.

Cal remarcar l'èxit esclatant de la I Setmana Gastronòmica Catalana per l'aportació de totes les comarques i de totes les organitzacions de Catalunya. Això ha estat un encert i això és la clau de la seva magnificència. Us podeu afegir el que representa aquesta aportació? Si és veritat que cada terra fa sa guerra, cada terra fa així mateix la seva cuina; i a cada fisono-

mia respon la seva gastronomia. Del Pireneu us duren un producte i de les planes de Tortosa uns altres; en l'un us sembla de trobar el sentit de les altes muntanyes, fort i concentrat; en els altres us respon un sentit de plana oberta i càlida. Un indret us dona vi, un altre ametlles, un altre avellanes, un altre mel, un altre llet i formatge i mantega, com no són enlloc més.

No és que la I Setmana Gastronòmica Catalana resulti una exposició del típic i del pintoresc; no perquè una cosa sigui típica i pintoresca ha d'ésser excellent i ha d'ésser propagada. Però si una cosa és excellent, encara que tingui un nom modest (com la coca o com el bunyol), val la pena que sigui conegut, que es faci sobresortir i que arribi a totes les taules. Com són dignes de les millors taules les coques de Vilafranca, per exemple, i les coques de Reus, i els bunyols de l'Empordà. I els torrons d'Agramunt?

No és un esperit de localisme pel localisme el que ens fa estimable la I Setmana Gastronòmica Catalana, afavorint la coneixença i l'expansió de moltes menges i bevendes de Catalunya. Conèixer i estimar el nostre no significa repèllir el dels altres; conservem i apreciem el bo, vingui d'on vingui; però enriqueixim-nos cada dia més amb el tresor de casa, que avui desaprofitem. I no perquè sigui local ho hem de desdenyar i donar sempre la preferència a allò que se'n presenta amb una etiqueta o amb un nom universal. No és per una pruija localista que ens interessa la celebració de la nostra I Setmana Gastronòmica, ni aquest esperit no ha mogut els seus ideadors, organitzadors i col·laboradors; sinó que ens interessa el gust del bo que ens hi espera, el goig de veure les obres exquisides del geni gastronòmic català: aquest compta amb mestres, que els millors hotels d'Europa voldrien per a ells.

Per altra banda, no ens hem d'aconcentrar que el nom de Catalunya sigui apreciat per alguns conceptes: hem de desitjar que ho sigui pel major nombre de conceptes possible. Ens afalaga que siguin catalans artistes eminents que triomfen arreu del món. Plau-nos de tenir productes de la terra i de la indústria a tots els mercats. Ens honora que els nostres llibres trobin eco a l'estranger, i que els nostres intel·lectuals rebin títols de «Doctor honoris causa» de les Universitats més famoses. Sentim l'orgull de posseir un museu diocesà com el de Vic, considerat per alguns com el número u d'Europa en el seu gènere; experimentem un goig davant l'obrimet del Museu de Catalunya, que és molt respectable ací i a tot arreu. Ara, al costat d'això, sabem sentir igualment la satisfacció dels mestres en l'art gastronòmic; perquè és veritat que no sols de pa viu l'home, sinó de la paraula de l'esperit; però encara és cert que no sols de la paraula de l'esperit viu l'home. I ens ha de plaure que per aquest cantó el nom de Catalunya també sobresurti.

I en fi, per a fer-nos càrrec de l'interès de la I Setmana Gastronòmica Catalana, recordem, sense més consideracions, que saber menjar bé i menjar bé (que no vol dir menjar car) és una cosa molt interessant.

Els nostres més fins diplomàtics de l'Edat Mitjana — fixeu-vos si ve de lluny — diu que ja consideraven que en bella taula troba's bon punt estratègic.

(Gravat arxiu de l'autor.)

L'ACTUALITAT GRAFICA MUNDIAL

L'huracà al Japó

Una vista general de Toquio, la ciutat que ha sofert le conseqüències del darrer huracà

El Duce a Sabandia

El senyor Mussolini felicita els obrers agrícoles de la nova ciutat de Sabandia construïda damunt els pantans de Potius assecats

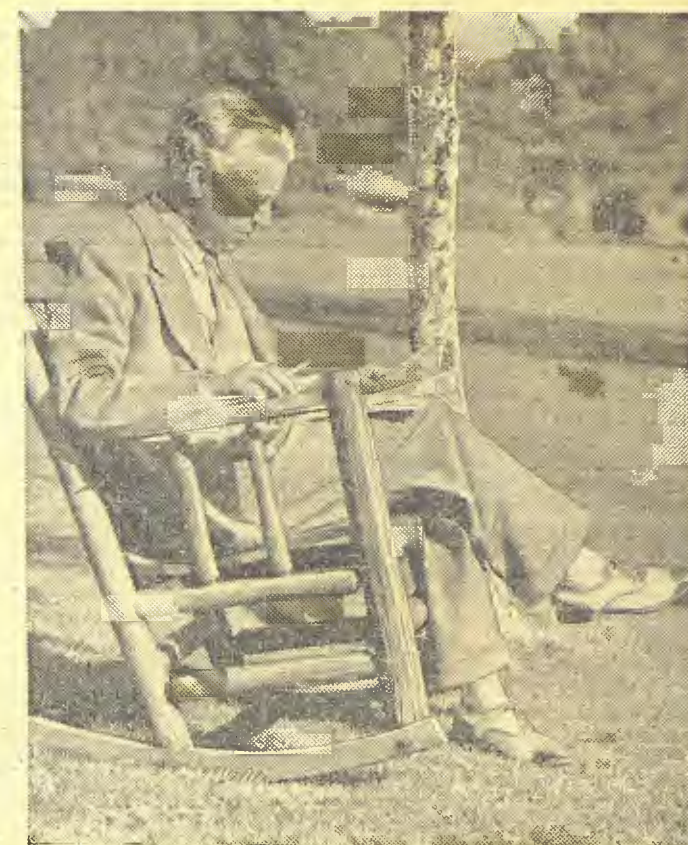
La catàstrofe de Gresford

Després de 48 hores d'esforços continus, els equips salvadors han hagut d'abandonar llur tasca sense poder socórrer llurs companys. En la catàstrofe de la mina gallesa el nombre de víctimes arriba a 278

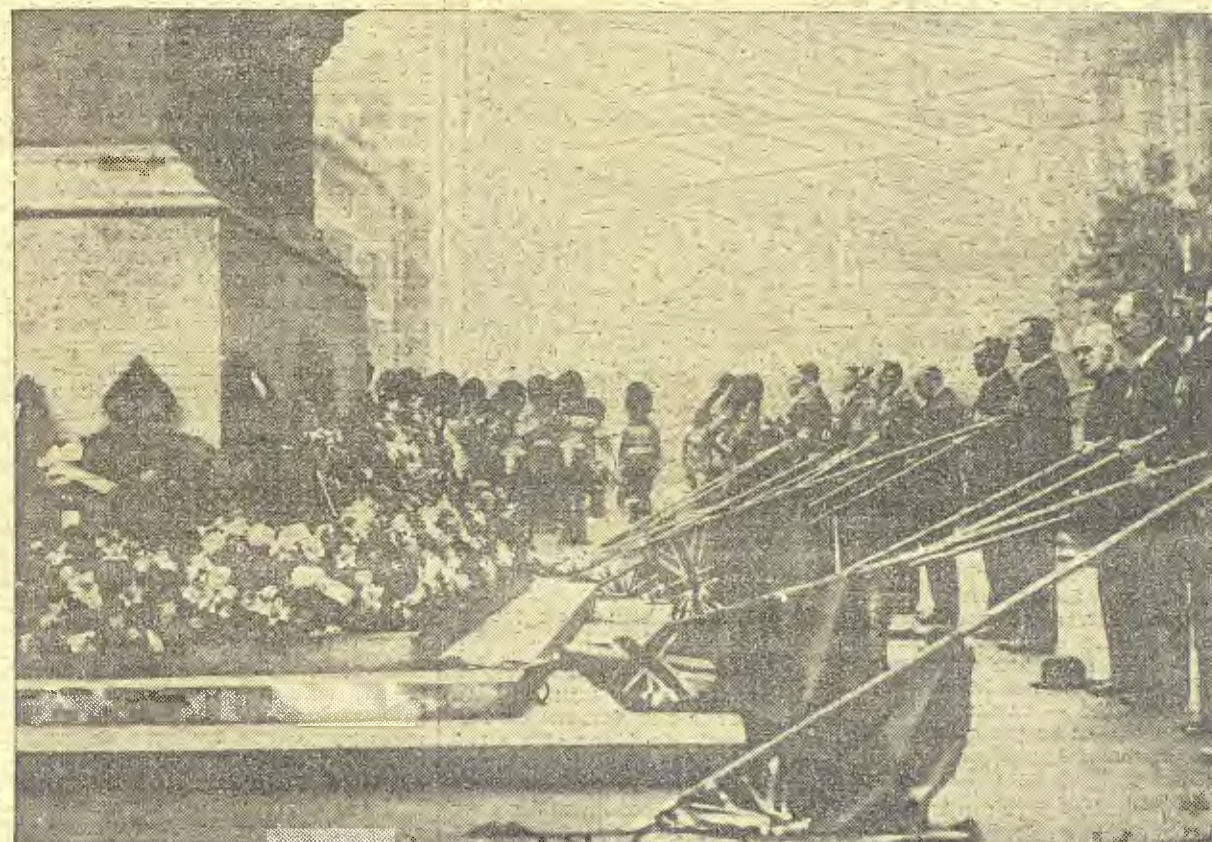
Pluja a Toquio

Quan la pluja bat contra el paviment de Toquio, els habitants de la capital del Japó es posen uns barrets especials que fan la feina dels paraigües occidentals

Chaplin al treball

Charlie Chaplin ha deixat Hollywood i al llac Arrowhead, enmig de la solitud, s'ha dedicat a la preparació del seu nou film. En el gravat el veiem llegint un manuscrit

El Congrés de la F. I. D. A. C. a Londres

Els membres de la British Legion que han pres part al Congrés anual de la Federació d'Antics Combatents, s'inclinen davant la tomba del soldat desconegut

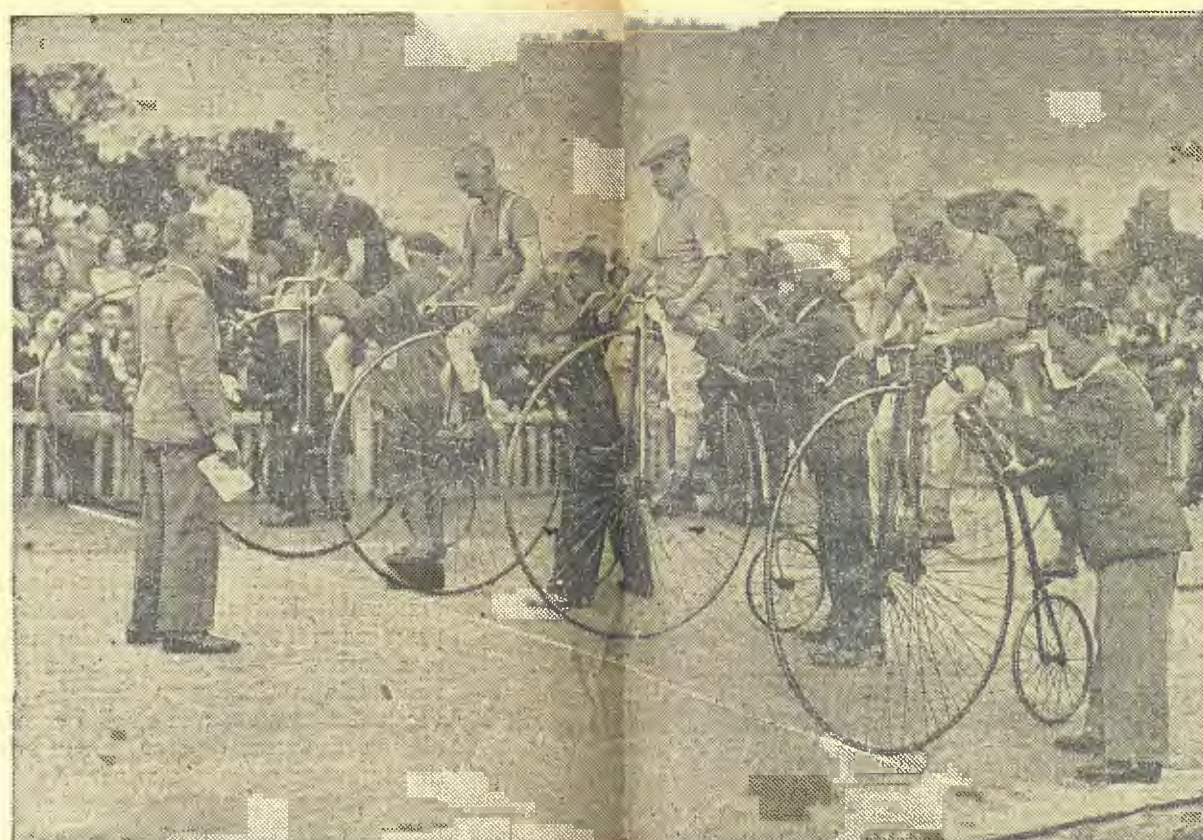
El primer avis

Aquesta fotografia pot simbolitzar un senyal del nostre temps: «El policia anglès renyant els xicots que juguen a futbol pels carrers»

Recollint ambre

Actualment l'ambre és trobat en quantitats tan importants a la costa de la Prússia Oriental, que els pescadors es dediquen activament a la collita d'aquest resi que durant milers d'anys es trobava a la mar

Cursa ciclista

En una reunió de campions celebrada a Anglaterra, aquests cavallers d'edat avançada lluitaren pel títol. L'interès de la cursa estava tant en l'edat dels corredors, com en la dels models de les bicicletes

El retorn del vell Oest

Aquesta fotografia correspon a una cursa entre dues diligències antigues que veieren els nombrosos espectadors d'un «rodeo». Cada dia tenen més èxit aquests espectacles i són, ja fa alguns anys, els que prediquen el retorn del vell Oest

Maria Chapdelaine

per Louis Hémon

(Continuació)

Però, quan va haver acabat l'examen, en lloc de recórrer de seguida als filtres del seu maletí, va romandre dubtant i va fer una pila de preguntes. Com havia començat el mal, i de què es planyia més... Si ja havia patit del mateix... Les respostes no va semblar que l'aclarissin gaire; llavors, va dirigir-se a la malalta, però no va obtenir d'ella sinó vagues indicacions i queixes.

— Si només és un esforç que ha fet de massa — digué a la fi — curarà tota sola: només cal que s'estigui al llit sense bellugar-se. Però si és una lesió enmig del cos, en els ronyons o en altra banda, això pot ésser dolent.

Va sentir confusament que el dubte on s'havia ensumat desenganyava els Chapdelaine, i va voler restablir el seu prestigi.

— Lesions internes, és greu, i un no pot fer-hi res. El més gran saví del món poc que podria dir-vos res més del que jo us dic. Cal esperar... Potser no serà això.

Va tornar a començar l'examen i va moure el cap.

— Sempre puc donar-li quelcom perquè no pateixi així...

El maletí de cuir va revelar a la fi les seves ampolletes misterioses: quinze gotes d'una droga groguenca van caure en dos dits d'aigua, que la malalta, sostinguda, va beure's amb força queixes agudes. Després d'això no calia sinó esperar, encara; els homes van encendre llurs pipes, i el doctor, amb els peus contra l'estufa, va parlar de la seva ciència i de les seves cures.

— Malalties així — digué — que no se sap ben bé què són, resulten més amoinoses que un afer greu, per a un metge. La pulmonia o el tifus, posem per cas; a les tres quartes parts de la gent d'aquí, llevat que morin de vellesa, les maten aquestes dues malalties. Doncs bé, de tifus i de pulmonia en guairejo cada mes. Ja coneixeu Viateur Tremblay, el correu de Saint-Henri...

Semblava una mica ofès que la mare Chapdelaine fos colpida d'un mal obscur, de diagnòstic difícil, i no d'una d'aquestes malalties que ell tractava amb l'èxit més gran, i va contar amb pèls i senyals com havia guarit el correu de Saint-Henri. D'això van anar-se'n a discutir les notícies del comtat, aquestes notícies que fan la volta al llac de Sant Joan, traginades de casa en casa, i que són d'un interès mil vegades més apassionant que les fams i les guerres, perquè els conservadors arriben sempre a atribuir-les a algun de llurs amics o parents, en aquest país on tots els llaços de parentiu són seguits meticulosament en esperit, a desgrat de les distàncies.

La mare Chapdelaine va parar de queixar-se i va semblar que s'endormiscava. El metge va creure, doncs, que ja havia fet el que d'ell s'esperava, si més no per una nit, buida la seva pipa i va alçar-se.

— Aniré a dormir a Honfleur — digué. — El vostre cavall pot dur-

me fins allà, eh? No cal pas que vingueu vosaltres; ja sé el camí. Passaré la nit a can Efreim Surprenant i tornaré demà al matí.

El pare Chapdelaine dubtà un instant, pensant que el seu cavall ja havia fet una dura jornada; però no va respondre res i va acabar sortint per ensellar altra vegada. Uns quants minuts després l'home de ciència se n'havia anat i la família va tornar a trobar-se sola, com de costum.

Una gran quietud va omplir la casa. Cadascú va pensar amb consoling: «Li hem donat un bon remei, vaja! Poc es queixa, ara.» Però tot just havia passat una hora quan la malalta va sortir de l'ensopiment a què l'havia lliurada el narcòtic massa feble, va provar de girar-se i va fer un crit. Tothom va

mentre callaven i s'estaven immobils, consternats com per una traïdoria.

Eutropi Gagnon va arribar, entretant.

— I jo que pensava trobar-la gairebé guarida — va dir. — Així, aquell metge...

El pare Chapdelaine, fora de si, va posar-se a cridar:

— Aquell metge no és bo per a res, i prou que li ho diré, jo. Ha vingut aquí, li ha donat un petit remei de no res en el fons d'una tassa, i se n'ha anat a dormir al poble com si hagués guanyat els seus diners. No ha fet sinó cansar-me el cavall; però de mi no n'haurà ni cinc cèntims, res, res...

Eutropi va fer anar el cap i digué amb un aire greu:

— No els tinc gens de confiança

que cura la gent. I no costa pas gaires diners. Hom va a cercar-lo, li paguen el seu temps, i us cura. Va ésser ell qui va apedegar el petit Romeo Boily, quan va aixafar-lo una vagoneta carregada de taulells.

La malalta havia tornat a saure en una mena d'ensopiment i gemegava, feble, amb els ulls tancats.

— Iré a cercar-lo, si voleu — va proposar Eutropi.

— Però, amb quin cavall, doncs? — va fer Maria. — El metge s'ha endut Charles-Eugeni a Honfleur.

— El vell maleit!...

Eutropi va reflexionar uns segons i decidí:

— No hi fa res: iré. Caminaré fins a Honfleur i allí ja trobaré algú que em deixi un cavall i un carret; Racicot, o el vell Neron.

va ésser el rector qui va anunciar-ne el resultat.

— No es pot dir res — va fer. — No fa pas cara d'estar pitjor; però això no és una malaltia ordinària. Vaig a confessar-la i a donar-li l'absolució; després ens n'anirem tots dos i tornarem demà passat.

Va acostar-se al llit, de bell nou, mentre tots els altres anaven a assegurar-se vora la finestra. Durant uns quants minuts van respondre's les dues veus, l'una afeblida pel sofriment i tallada de gemics; l'altra segura, greu, a penes abaixada per les preguntes solennials. Després d'un murmur confús, van planar gestos augustos que feien abaixar els caps, i el rector va alçar-se.

Atans de marxar, el metge va confiar a Maria una ampolleta, amb recomanacions.

— Només si pateix molt fort, que cridi, i mai només quinze gotes d'un cop. I no li doneu pas aigua freda per a beure...

Maria va acompanyar-los al llindar amb l'ampolleta als dits. Al moment de pujar al carret, el rector de Saint-Henri va agafar-la a part i li va dir, a son torn, algunes paraules.

— Els metges fan el que poden — va dir amb simplicitat — però només el bon Déu coneix les malalties. Pregueu força i jo diré demà la missa per ella; si, una gran missa cantada, s'entén.

Tot el dia Maria va afanyar-se a combatre amb oracions la marca incomprensible del mal, i cada cop que s'acostava al llit, ho feia amb l'esperança confusa que s'havia produït un miracle i que la malalta, des d'ara, pararia de gemegar, endormiscant-se unes quantes hores i despertant-se curada. Poc va ésser així: les queixes continuaven i cap al vespre esdevenien una mena de profund sospir, repetit sense treva; un sospir que semblava protestar contra un fardell, o contra la lenta invasió d'una occidra metzina.

A mitja nit, Eutropi Gagnon va arribar amb Tit Sèbe, el remeier.

Era un homenet magre, de cara trista, amb ulls molt dolços. Com sempre que el cridaven a la capçalera d'un malalt, s'havia posat els seus vestits de cerimònia, de roba fosca, molt rònecs, que ell portava amb la barroeria dels pagesos endiumenjats. Però les fortes mans brunes que brollaven de les mànigues, tenien gestos que feien confiança. Va palpar els membres i el cos de la vella Chapdelaine, amb infinites precaucions, sense arrencar-li un sol crit de dolor, i després va estar-se una llarga estona immòbil, assegut vora el llit, contemplant-la com esperant que li vingués una intuïció miraculosa.

Però quan va parlar, va ésser per a dir:

— Heu cridat el rector? Ha vingut... I quan ha de tornar? Demà; està bé.

(Seguirà)

Tomàs Garcès, traductor

PRAT, dibuixant

— Però, què és aquell grup d'allà baix, reunit en el prat...?

alçar-se altra vegada, corferit, i va anar vers la malalta: va obrir els ulls, i després d'unes queixes punyents, va posar-se a plorar sorollosament.

— Oh, Samuel! De veres em moriré!

— No, no; no pensis aquestes coses.

— Sí, et dic que em moriré. Me n'adono, i aquell metge és un gran ximple que no sap què fer. Ni tan sols pot dir de quin mal es tracta, i el remei que m'ha donat no era pas el bon remei: no m'ha pas guarit. Et dic que em vaig a morir.

Ho deia amb una veu defallida, tallada pels gemics, mentre les llàgrimes lliscaven per les seves galtes grasses. El seu marit i els seus fills la miraven, aterrits. La por de la mort envai la casa. Van sentir-se isolats de la resta del món, sense defensa, sense ni un cavall per anar a cercar un socors llunyà, i els seus ulls van mullar-se, també,

als metges. Si haguéssim pensat d'anar a cercar un remeier, com ara Tit Sèbe de Saint-Félicien...

Totes les cares van girar-se cap a ell i van aturar-se les llàgrimes. — Tit Sèbe — va fer Maria. — Penseu que és bo per a les malalties, tanmateix?

Eutropi i el pare Chapdelaine varen afirmar, ensems, la seva confiança.

— Tit Sèbe cura la gent; és segur. Ell no ha passat per les escoles, però cura la gent.

— Deveu haver sentit parlar prou de Nazari Gaudreau, que havia caigut de dalt d'una bastida i que s'havia trencat la cintura... Els metges van anar a veure'l; no van saber dir-li sinó el nom llatí del seu mal, i que es moriria. Aleshores van anar a cercar Tit Sèbe, i ell el va curar.

De reputació, tots coneixien el metge, i renaixia l'esperança.

— Tit Sèbe és un bon home, i

— Hi ha trenta cinc milles, d'aquí a Saint-Félicien, i els camins són dolents.

— Iré.

Va anar-se'n de seguida, i va córrer per la neu pensant en l'esguard agraït de Maria. Els altres van preparar-se per a la nit, agitant en llur esperit un nou càlcul de distància... Setanta milles anar i tornar... I els mals camins... La làmpara va quedar encesa, i fins al matí la malalta va lamentar-se en el silenci, adés en queixes agudes, adés en un esbufegament afeblit.

Dues hores després de l'alba, el metge i el rector de Saint-Henri van arribar junts.

— No he pogut venir abans — va explicar el rector. — Però vet aquí que ja hi sóc, i he pres el doctor pel poble, passant.

Van assegurar-se vora el llit i van parlar en veu baixa; el metge va procedir a un nou examen; però

LES GESTES DE FRUCTUS COELIS

79

80

81

82

83

Van acordar que Fructus Coelis, tot sol, baixés al fons de la gruta a oferir el contingut del cofret al Rei dels Dragons, per la possessió del qual tant havia sospirat. Així ho féu; i, en trobar el monstre Dragó, s'apressà a mostrar-li la seva unglia. Això va deixar-lo satisfet del tot i no va posar-li obstacles perquè pogués seguir endavant.

Segui, doncs, baixant Fructus Coelis amb l'espasa a la mà, per a defensar-se cas que li fos necessari. De sobte un gran soroll el deixà sorprès; però no per això va deixar de continuar baixant per entremig de les roques que formaven com uns graons i no feien, per això, difícil la davallada.

Va arribar, per fi, a una gran sala natural que formava la gruta, la qual quedava il·luminada per dalt, quan de sobte una gran cascada d'aigua estigué a punt d'ofegar-lo: de moment va retrocedir; però, en tocar-lo amb la seva espasa, va estroncar-se el gran doll d'aigua.

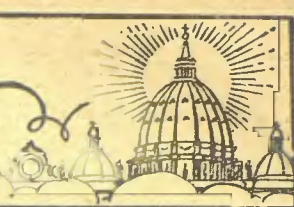
Mentrestant, a dalt, Fidel contemplava, abstret, com Jade-Pur i el fill del mandari pregaven a llurs déus favorables, per tal d'allunyar tot perill al seu company Fructus Coelis. Jade-Pur ho feia amb un tal fervor...

...que per últim tots els diables xinesos que movien tant d'enrenou, i que encara tenien ganes de fer més malvestats per a impedir el pas del nostre heroi, decidiren fugir, i ho feren atropelladament, deixant una negra fumera darrera llur.

LA NOVA CROADA DELS INFANTS

PER HENRY BORDEAUX

(Continuació)

a l'esquerra, pendent avall, una mena de fortalesa; finalment, al fons, muntanyes i més muntanyes que es perden enmig de la boira.

— Itàlia! — diu l'oncle Tomàs. Més enllà de la fita fronterera, penetra dins la porta oberta d'un no masia que deu conèixer molt bé, i reapareix gairebé de seguida amb un farcell esfèric que no amaga gens ni mica.

— És tracta — xiuxiueja a Anselm a cau d'orella — d'un farcell de contraban.

— No tens por dels duaners?

— No veuran res més que el bestiar.

— Itàlia! — repeteix el professor, impressionat.

I saluda mentalment la pàtria de Brutus, de Mazzini, de Garibaldi i d'altres, i «tutti quanti».

— Itàlia! — repeteix el capellà amb entusiasme.

I, mentalment, adreça una salutació al país on, de Judea, arribà Pere successor de Jesucrist, per fundar el papat a la Ciutat Eterna.

Sigui per ésser la fi de l'ascensió, sigui a conseqüència de la suggestió que exerceix el nom d'Itàlia, la llarguíssima columna que s'arrossega pel darrer revolt emprèn un pas més lleuger, i aquesta llarga cinta humana, que les còpies i les robes alegren amb llurs virolaines, es balanceja en la llum com si fos espolsada pel vent.

De cop i volta els sobta un grup, allà baix, acoblat en un prat, a la dreta de la carretera. Hom diria que són criatures que s'inclinen sobre un drac que jeu a l'herba, tombat de costat i amb una ala més alta que l'altra.

— Aquest drac — declara excitat el senyor Mussillon — és la darrera victòria de l'home, la seva victòria sobre els vents. Amics meus: teniu al vostre davant un aeroplà que reposa.

— La victòria no és pas massa brillant — contesta el capellà. — El vostre aeroplà té una pana.

Però el professor, sens perdre un moment i orgullós de la seva pedagogia, comença un curs sobre l'aviació. Ha vist dibuixos, coneix models. El que no sap, ho afirma; i tothom fa el mateix. Manca saber, però, si els seus coneixements li permetien distingir a distància un biplà d'un monoplà.

— Deu ésser un monoplà. Som massa lluny encara. Acostem-nos-hi de pressa.

En acostar-s'hi, només té ulls per la màquina voladora.

— Un parell d'ales, ni una més. No hi ha dubte, és un monoplà.

Els pares que trobaren llurs fills a Pierrelongue o en el transcurs de la pujada també fan com ell: contemplen l'aparell. I també els imiten els dos marxants de porcs que fan escorta al moliner, tota la gent de la fira i fins i tot la pagesa que distribuïa la llet de les seves vaques; i, mentre ella es distreu, la seva vaca fa els deguts honors a l'herba grassa del Mont-

Cenis. Tot de cop, però, d'entremig dels rengles comencen a sentir-se uns grans crits:

— Veig Simfòria — ha cridat la Rondonaz des de dalt del carro.

— Miquel!

— Peret!

— Sadurní!

I segueixen noms i més noms, acompanyats dels cognoms paterns i materns. Pernette i Anselm no han dit res, ni tampoc el moliner i la molinera. Quant a Fontanette, el campaner, abans no pugui veure Joan Baptista, si és que Joan

carros que no s'inquieten ni mica i prenen llur esquerra per llur dreta.

Ni l'aviador ocupat a examinar i resseguir el tren d'aterratge, el fustam del qual és retorçat, ni la seva companya atrafegada empolvant-se la cara i envermellint-se els llavis, ni els nou petits croats, cinc nois i quatre noies, absorbits en l'examen de les ales i la cabina, el motor i el timó — miren però no toquen res — no s'han adonat de la invasió que davalla vers a la Itàlia. Un dels infants, Simfòria, lle-

el pellatge llustrós de les vaques i dels vedellots que juguen enmig de la llum, incendien els motors dels autos i, allà dalt, fan espurnejar les baionetes dels caçadors que coronen el pujol.

— Què voldrà, aquesta gentada?

— es pregunta l'aviador.

I es contesta tot seguit:

— Han vist el meu vol i vénen a admirar-me.

Simfòria veu la seva mare que aixeca els braços enlaire i mou el cap amb una gran agitació, i diu: — Són els nostres pares. Vénen a recollir-nos.

— En teniu molts — replica l'home vexat. — Tal vegada, però, entre ells hi haurà un fuster.

Els xofers i els viatgers abandonen llurs màquines vora la carretera. En unes quantes gambades magnífiques l'oncle Tomàs passa davant de tothom i arriba el primer, seguit de prop per la mula que porta Pernette i que Anselm estira per la cua per tal de moderar el seu ardor. Els altres segueixen a poca distància, apresats, empenyent-se, precipitant-se, suant, esbufegant i panteixant.

— No n'hi ha cap de vosaltres que sigui fuster? — demana amb veu estrident l'aviador.

— Jo, jo! — respon Anselm.

L'aviador l'agafa de seguida i li ensenya l'obra que sosté el quadre on van fixades les rodes:

— En aterrar, no fa gaire, aquesta barra s'ha torçat. No puc reprendre el vol. ¿Com podriem fer-ho per tornar-la posar al seu lloc?

— Quina fusta més bona! — declara Anselm que, com a bon coineixedor, palpa la barra.

— Caldrien unes mans delicades i una força hercúlia. Tal vegada fóra millor substituir-la com si s'hagués trencat. Però per semblant reparació ens caldrien vint-i-quatre hores. I hauria perdut el vol.

Anselm repeteix simplement:

— És una bona fusta, us en responc; no cal canviar-la.

Es treu la brusa, que el destorba, escup al palmell de les seves dues mans negres i sense pensar-s'hi gens comença de seguida la feina. Debades Pernette l'estira per la mànega de la camisa.

— Filibert i Annetta! — sospira la dona plorant.

Veuen la Rondonaz que petoneja Simfòria. El seguit d'escenes familiars que passen davant seu encara desesperen més la seva desgràcia: tan aviat hom renya els infants com hom els acarona, ja que l'educació varia no sols segons el caràcter de la xicalla, sinó també segons el gust dels pares, segons llur temperament i llur caprici momentani. Dels quaranta dos croats només en manquen quatre: Annetta i Filibert, a propòsit dels quals llur mare es lamenta mentre llur pare els té oblidats — veuen, per contra, de quina manera treballa, i com panteixa tot treballant —; Caterina, a canvi de la qual el moliner i fins i tot la molinera tal vegada donarien Tianet, i el valent Joan Baptista. Fonta-

nete, el campaner, no coneix encara la seva dissort. Amb les seves cames esguerrades, no pot córrer pels prats. Per això encara se'l veu allà dalt, al mig de la carretera per la qual va baixant tot balancejant-se. No cuitueu, Fontanette, no cuitueu! La notícia que us espera no requereix cap pressa.

L'aviador es presenta a la gent dels automòbils — hi figuren algunes dones boniques — en la forma següent:

— Esteve Faraud de París-Londres, del circuit de l'Est, de París-Moscou. I la meua esposa, que m'acompanya per primera vegada.

Esmenta els seus títols nobiliaris, que tothom coneix. Tothom? No exagerem. Els pagesos de Lanslebourg, d'Avrieux i d'altres llocs han de treballar llurs terres i poques vegades aixequen el cap en direcció al cel per on circulen aquests nous ocells. El capellà té el seu breviari, els seus malalts i els seus pobres. Però el professor Mussillon, encara que interessat en la seva classe, lleix els diaris i més d'una vegada s'ha exultat davant les meravelles de la mecànica moderna.

Esteve Faraud fa les paus dels silencis que li imposa el volar. Parla pels descosits i sense interrompre's.

— Aquest accident és inepte (com tots els accidents). El meu motor s'atura de sobte: ¿un curt circuit? ¿s'hauran fós les bugies? La cosa és inquietadora i decideixo aterrar el més prompte possible per tal de verificar la pana del motor. Em trobo amb una colla de nois que jugaven enmig del prat. Per tal de no fer una desgràcia precipito la maniobra i la meua palanca d'aterratge es deslloriga completament. Impossibile reprendre el vol.

Anselm alcaprema la palanca: ben segur que la trencarà. L'altre parla sempre.

— Prenc part a la cursa París-Roma amb passatger. Fins aquí tot havia anat com una seda. He estat el primer de passar els Alps. Si he de canviar la palanca, almenys perdó un dia. Seria inútil continuar.

— Ja està! Aquí teniu la feina llesta — declara Anselm senzi-llament.

Aquesta vegada si que l'aviador calla. La notícia ofereix interès. Examina minuciosament el treball de l'operari.

— Ah! Però si sou un artista! Quina força! Molt bé! M'heu salvat, bon home.

I allarga a l'operari un petit feix de paper.

— Aquí teniu uns quants bitllets italians. Me n'he proveït a París. Sense donar-hi importància, Anselm s'embutxaca els papers. S'agraeix un favor amb una estreta de mà, però no amb uns papers bruts.

(Seguirà)

Alfred GALLARD, traductor
Joan Vila, «d'Ivori», dibuixant

— Passaré la nit a can Efrem Surprenant i tornaré demà al matí.

Baptista hi sigui, haurà de fer molt de camí. Ranqueja a la cua de la columna, al davant dels caçadors alpins. Però els caçadors alpins s'eclipsen com un vol de perdis. Coronen un pujol de sobre la frontera. Sembla impossible d'enfilars'hi. I els automòbils alliberats recomencen llur trompeteig amb trompes i sirenes. Com que la gentada d'Avrieux, de Lanslebourg i d'altres llocs s'han escampat per les prades amb llur bestiar en llibertat, els xofers tornen a ensenyorir-se de la carretera i de la pols, i si no en són ben bé els amos absoluts, es degut als

vat potser que no fos Peret — però el nom no fa la cosa — en sentir darrera seu un gran tumult, es gira i crida, esglaiat:

— Un poble que baixa!

Tot el grup es gira i — llevat l'aviadora que, després d'un simple cop d'ull, torna a emprendre el seu agençament — contempla amb sorpresa aquest poble que corre. Homes, dones, criatures, bestiar, davallen travessant els prats. És una cursa folia. Els raigs del sol, reflectits per les aigües del llac, donen una tendresa i una frescor a les coloraines dels vestits, de les còpies i de les manteletes, acaronen

Historieta il·lustrada, original d'Ivori

86

Amb tot això, Fructus Coelis havia arribat a la part més llunyana i pregonia de la cova, i trobava, confortablement instal·lada, la filla de l'emperador, qui estava prenent el te, confiada que algun cavaller acudiria a rescatar-la. Així, doncs, en veure aparèixer Fructus Coelis, ho va trobar la cosa més natural; i, sense fer-se pregar, el va seguir. I tornaren a pujar tranquil·lament — el Rei dels Dragons estava enfeinat posant-se novament l'ungla — fins a reunir-se amb els seus acompanyants.

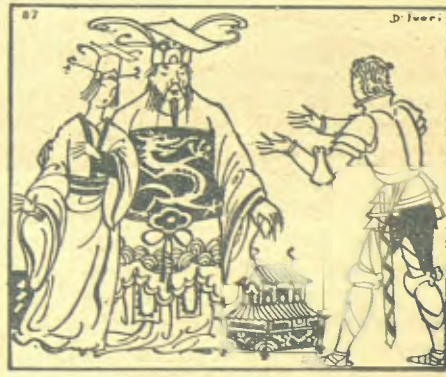
85

Va muntar al cavall de Fructus Coelis, asseguda a la gropa; i, bellament il·luminats per una esplèndida lluna plena, arribaren a un lloc on pogueren descansar. Emprèn novament el camí el dia següent, no tingueren cap contratemps, i van trobar-se en presència del Mantari el qual...

86

...va quedar satisfet de la gesta del nostre heroi i content de reveure el seu fill i la seva futura nora, Jade-Pur. Inmediatament féu sortir el seguici necessari per a fer traslladar la princesa al Palau de l'Emperador son pare.

87

Després de les emocions de retrobar-se, pare i filla van rebre en audiència el nostre amic. El van felicitar i li prometeren donar-li un vaixell perquè pogués tornar al seu país. Ell no sabia com agrair tanta generositat; no obstant, amb el que coneixia de xinès va quedar gentilment. Va explicar-los el que sabia del Rei de Burgúndia, el qual estava enamorat de la princesa, i quedà encarregat d'avisar-lo perquè els visités.

AMPLIACIO D'UNA INDUSTRIA NACIONAL

La fàbrica de màquines d'escriure

HISPANO-OLIVETTI

Els nostres lectors ja han estat degudament informats per la premsa diària de la inauguració que no fa gaires dies va tenir lloc de l'ampliació de la fàbrica de les màquines d'escriure Hispano Olivetti, que té instal·lada al carrer Pallars-Castillejos d'aquesta localitat.

A l'acte de la inauguració oficial van assistir-hi les autoritats i gran nombre de personalitats i convidats als quals fou mostrada minuciosament tota la fàbrica. En aquesta visita es van poder fer càrrec que en totes les dependències es duen a terme la construcció i muntatge d'aquestes acreditadíssimes màquines d'escriure. D'ençà que la màquina d'escriure Hispano Olivetti es presentà al mercat no ha fet altra cosa que seguir una marxa ascendent cada vegada més ferma i més sostinguda, la qual cosa ens cal subratllar amb satisfacció per tal com representa una autèntica victòria assolida per la nostra indústria en competència amb altres d'estrangeres que gaudeixen d'una fama ben guanyada i indiscutible.

El gran desenvolupament que les indústries han assolit arreu del món ha creat en tots els països una imperiosa necessitat de comptar amb un utilitat modern i de la màxima eficiència. Tots els països, des de fa molts anys, s'esforcen i malden per tenir una fabricació genuïnament nacional, no sols de tots els utensilis i eines que necessita el seu mercat, sinó també de totes les màquines que són precises per a la fabricació d'aquests articles.

No cal dir que Espanya és un país que, en determinats sectors, té encara molt de camí a fer abans no assolixi un nivell de perfecció i de potencialitat en algunes indústries. Amb tot tenim alguns exemples que ens demostren les possibilitats de poder assolir aquest cobejat ideal.

El cas de la Hispano Olivetti ens demostra palesament que, gràcies a un estudi acurat i a una continuïtat millora dels factors que intervenen en la producció i venda d'un article, la indústria nacional també pot produir a bon preu i amb qualitat excel·lent productes similars als que fabrica la indústria estrangera.

No cal dir que en el que fa referència a les màquines d'escriure ens caldria situar-les entre un dels articles de primera necessitat que els corrents modernistes i l'evolució sistemàtica dels negocis imposen en totes les oficines, despatxos i fàbriques per tal de poder atendre en forma adequada i estètica no sols la correspondència, sinó també la majoria dels treballs de redacció i d'estadística que necessiten.

En diverses ocasions s'havia intentat a Espanya crear una autèntica màquina d'escriure nacional. En cap d'aquestes aventures la temptativa va reeixir, sens dubte a causa d'haver volgut assolir massa de pressa una cosa que requeria molt temps i un estudi més que consciencios. No n'hi ha prou amb els bons propòsits de voler fer les coses en gran. Això que moltes vegades és d'una precisió absoluta, a vegades també — i sobretot si no es compta amb una preparació i una eficiència màxima — pot ocasionar fracassos lamentables i gairebé sempre evitables si, en lloc de deixar-se portar per l'afany impulsiu o una precipitació extrema, no es compta amb una gran preparació tècnica tant per part dels dirigents com dels obrers, i sobretot amb unes reserves econòmiques considerables.

Per haver negligit tots o part d'aquests factors, les màquines d'escriure que s'havien produït a Espanya sempre havien pecat del defecte d'una construcció deficient i d'un preu excessivament car.

Ara, però, des de fa alguns anys, un grup d'industrials i comerciants catalans, convençuts de la conve-

mateixa que encara avui es troba vigent.

Fou acordat instal·lar la fàbrica a Barcelona, no sols per una qüestió sentimental, sinó perquè a la nostra capital existia — existeix encara — una mà d'obra més capacitada. A més a més, Barcelona és el primer centre consumidor d'Es-

tant s'establien arreu d'Espanya sucursals que depenien de la casa central, per tal de no carregar el cost de producció amb les despeses inútils de sistemes de venda forçosos.

La favorable acollida que les màquines obtingueren en el nostre mercat, va fer que cada dia anessin augmentant les vendes i aquest

vendre a Espanya, representa el 400 per cent del nombre total de màquines d'escriure per oficina que es varen rebre procedents d'Alemanya, i el 130 per 100 de les que es varen importar de l'Amèrica del Nord. Més de la meitat del mercat espanyol es va proveir, doncs, amb màquina Hispano Olivetti. Cal suposar que de no mitjançar la baixa del dòlar i les proteccions que el Govern alemany concedí a les exportacions, els resultats haurien estat encara més brillants a favor de la nostra màquina d'escriure nacional.

L'èxit assolit per aquesta empresa demostra plenament que un esforç continuat i ben orientat arriba, gairebé sempre, a la fita cobejada.

Si diem que actualment les màquines Hispano Olivetti es fabriquen en sèries de cinc-centes màquines, el lector tindrà una idea perfecta del grau de potencialitat i d'acceptació assolit per aquesta màquina.

El taller que la casa Hispano Olivetti està muntant d'acord amb les màximes exigències de la producció intensiva, compta amb una secció destinada exclusivament a la construcció d'utilitat amb màquines modernes de gran precisió: fresses, torns de precisió, rectificadores, llidadores simples i rotatives, etc.

La fabricació pròpiament dita s'efectua en sèries i consta de la secció de polidores, fresses, enroscadores, màquines verticals i horitzontals, taladradores, premses per emmotllar, etc. Deixem d'esmentar, naturalment, un sens fi de maquinària automàtica, la qual executa es gran nombre de peces, rodes, cargols, etc., que entren en la fabricació d'aquesta cosa aparentment tan senzilla, però d'un mecanisme tan complicat com és la màquina d'escriure.

També és digne d'esment la secció de procediments especials, que és allà on són acabades les peces, polides, niquelades, cromades, envernissades, etc.

El dia que la producció nacional arribés a proveir el 80 per cent de les necessitats del mercat espanyol, les xifres de producció de la Hispano Olivetti (que avui oscil·len per damunt de 4.500 màquines anuals), es doblaria automàticament. Això suposant que subsistís la crisi econòmica actual; en cas contrari, l'augment encara seria superior.

La màquina Hispano Olivetti model M. 40, té 3.061 peces; de les quals, 945 són diferents. Per a la fabricació d'una màquina, incloent-hi el muntatge i control, es necessiten 21.427 operacions. Les majors toleràncies admeses en les peces mòbils, són de 2 centèsimes de mil·límetre.

Els materials es trien sols des del punt de vista qualitatiu, sense tenir en compte el preu; en la construcció de les peces de la màquina s'usen 37 classes d'acer de les millors procedències del món.

Amb tot el que s'ha dit, queda palesament demostrada la importància de la màquina Hispano Olivetti i de la indústria que la fabrica. No cal dir que així com ens plau registrar l'èxit que ha assolit des de la seva fundació fins avui, ens plauria encara més poder registrar l'èxit futur del qual és fermança segura l'ampliació dels tallers que suara han estat inaugurats.

El President de la Generalitat i l'Alcalde de Barcelona visitant la nau de muntatge dels tallers Hispano-Olivetti, S. A.

niència d'una fabricació de màquines d'escriure nacionals, començà l'estudi per muntar una empresa que comptés per endavant amb el màxim de probabilitat d'èxit. Per això, abans de llançar-se a la realització de semblant projecte, s'emprerueren llargs estudis que comprenien tots els factors inherents a una fabricació eficient. I així fou fundada la Societat Hispano Olivetti, la qual, després d'haver-se assegurat el concurs dels elements tècnics d'una experiència i capacitat ben coneguda, portà endavant el projecte sense comptar ni valer-se de cap protecció oficial de l'Estat i emparant-se només amb la defensa de la tarifa duanera que aleshores existia i que és la

panya. De moment, i per raons fàcils de comprendre, sols es produïa en aquestes fàbriques un determinat nombre de peces, les de més fàcil fabricació. Les altres s'encarregaven a fàbriques especialitzades.

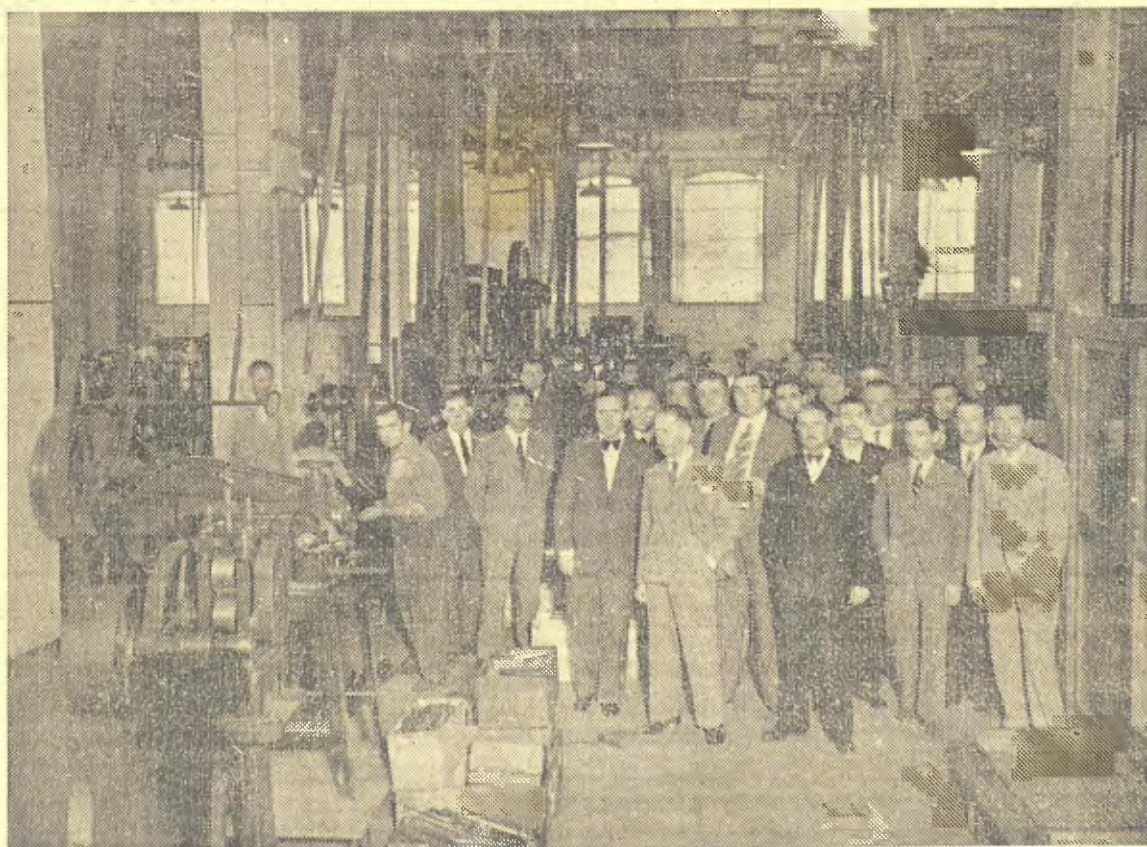
Aquest sistema de fabricació permetia una ampliació continuada i ascendent ensem que donava lloc que es formés l'element obrer necessari, al qual s'acostumava, amb un màxim de competència, a la fabricació mecànica de gran precisió, que és la que necessita aquesta classe d'indústria.

El primer resultat assolit no diem que representés una màquina perfecta. Cal fer constar, però, que s'obtingué una màquina molt bona i a un preu força econòmic. Entre-

augment coincidi amb la progressió lenta, però ferma, que anava adquirint la fabricació. Comptava amb un nombre d'obres pràctics molt superior al del llançament de l'empresa. La fàbrica havia adquirit una capacitat de producció que li va permetre posar-se a to amb la demanda del mercat, i anar prescindint de les compres que de bon principi li calia fer a altres fàbriques estrangeres similars.

La progressió fou tan seguida, que ara fa tres anys, Hispano Olivetti ja va poder llançar al mercat la perfectíssima i moderníssima màquina del Model M. 40 totalment fabricada a Barcelona.

El nombre de màquines Hispano Olivetti que l'any passat es varen

L'Honorable President de la Generalitat i l'Alcalde de Barcelona, visitant la nau de fabricació d'Hispano-Olivetti, S. A.